

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

PROJEKT ERASMUS+, BENEFICJENT GMINA WĘGPRZEWO

TYTUŁ PROJEKTU:

"Rozwijanie wybranych kompetencji kluczowych uczniów w ramach zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych szkoły"

Nr 2024-1-PL01-KA220-SCH-000247484/2

**Autor: Joanna Soćko, , Anna Gocłowska
Powiatowy Ośrodek Rozwoju Edukacji w Giżycku
Licencja CC0**

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Dzień 3
Kompetencje społeczne i obywatelskie
Ekspert/trener - Joanna Soćko, Anna Gocłowska
Organizacja wiodąca - Szkoła Podstawowa Radzieje

- 1. Definicja kompetencji społecznych i obywatelskich
- 2. Niezbędna wiedza, umiejętności i postawy związane z tą kompetencją.
- 3. Znaczenie "Kompetencji społecznych i obywatelskich" w rozwoju osobistym i społecznym człowieka oraz dla społeczeństwa.
- 4. Kierunki rozwoju szkoły w zakresie zwiększania "Kompetencji społecznych i obywatelskich" uczniów.
- 5. Rozwój "Kompetencji społecznych i obywatelskich" ucznia jako zadanie każdego nauczyciela.
- 6. Metody prowadzenia lekcji wspomagających rozwój "Kompetencji społecznych i obywatelskich".
- 7. Rodzaje zajęć pozalekcyjnych pomocnych w rozwijaniu "Kompetencji społecznych i obywatelskich".
- 8. Konstruowanie narzędzi do pomiaru poziomu "Kompetencji społecznych i obywatelskich".

Cechy kompetencji kluczowych.

- Wszystkie kompetencje kluczowe są uważane za jednakowo ważne dla rozwoju osobistego.
- Zakresy wielu spośród tych kompetencji częściowo się pokrywają i są powiązane, umiejętności wynikające z jednej, wspierają biegłość w innej.
- Niektóre są przekrojowe lub interdyscyplinarne (np. znajomość technologii informacyjno-komunikacyjnych, przedsiębiorczość, umiejętności obywatelskie, ekspresja kulturowa i **kompetencja w zakresie uczenia się**).
- Umiejętności językowe (sprawność, czytania, pisanie), matematyczne i umiejętności w zakresie (TIK) to podstawa uczenia się;
- Umiejętność uczenia się sprzyja wszelkiej innej aktywności edukacyjnej.
- Niektóre sprawności są kluczowe dla wszystkich ośmiu kompetencji (np. krytyczne myślenie, kreatywność, inicjatywność, rozwiązywanie problemów, ocena ryzyka, podejmowanie decyzji, kierowanie emocjami).

Wykład

Skuteczne uczenie

- Widocznie uczenie się (Visible Learning),
- Profesor John Hattie Wybór złych sterowników w całościowej reformie systemu edukacji,
- Michael Fullan Raport OECD, " Szkoły dla uczących się XXI wieku"

-
- Widocznie uczenie się (Visible Learning) Profesor John Hattie University of Auckland Nowa Zelandia, University of Melbourne, Australia,
 - – 15 lat badań,
 - – 52 tysiące badań,
 - – na 200 mln uczniów,
 - – synteza 800 meta
 - -analiz badań edukacyjnych.

CZYNNIKI WPLYWAJĄCE NA EFEKTY UCZENIA SIĘ UCZNIÓW

Profesor John Hattie (University of Auckland, Nowa Zelandia; University of Melbourne, Australia) wykonał ponad 900 metaanaliz badań edukacyjnych. Określił czynniki wpływające na osiągnięcia.

Czynniki o znacznym wpływie:

- Zapewnienie ewaluacji kształtującej,
- Wzajemne nauczanie,
- Informacja zwrotna,
- Relacje nauczyciel–uczniowie,
- Wcześniejsze osiągnięcia,
- Umiejętność uczenia się,
- Strategie nauczania.

Czynniki o niewielkim wpływie:

- praca domowa,
- finanse,
- zmniejszenie liczebności klasy,
- zajęcia pozalekcyjne,
- dzielenie na grupy według zdolności,
- kształcenie wstępne nauczycieli,
- wiedza przedmiotowa nauczycieli,
- powtarzanie klasy.

Dobre sterowniki w edukacji - M.Fullan

- wewnętrzna motywacja,
- doskonalenie nauczania,
- praca zespołowa.

Złe sterowniki w edukacji - M. Fullan

- rozliczanie odpowiedzialności
- jakość pracy pojedynczych nauczycieli, jakość pracy pojedynczych liderów
- technologia
- strategie fragmentaryczne

Czego potrzebujemy, aby stworzyć szkoły XXI wieku?

Kluczowe elementy:

Czego potrzebujemy, aby stworzyć szkoły XXI wieku?

- silni dyrektorzy szkół, którzy tworzą warunki w szkołach do uczenia się,
- nauczyciele, którzy są pewni własnej skuteczności, gotowi do innowacji.

Wnioski z Raportu OECD ” Szkoły dla uczących się XXI wieku”

- Promowanie skutecznego przywództwa w szkole
- Wzmocnienie zaufania nauczycieli we własne możliwości
- Wpieranie rozwoju relacji interpersonalnych w szkole
- Tworzenie warunków dla innowacji
- Zapewnienie spójności podejmowanych działań

Efektywny Dyrektor/Skuteczny przywódca

- „pierwszy nauczyciel”
- koncentruje się na nauczaniu i uczeniu obserwacje koleżeńskie, spacer edukacyjny.
- wspiera relacje interpersonalne w szkole
- tworzy przestrzeń do współpracy i komunikacji
- tworzy warunki dla innowacji
- zapewnienie spójności

Wzmocnienie zaufania nauczycieli we własne możliwości

- Udział nauczycieli w podejmowaniu decyzji.
- Współpraca nauczycieli
- Wymiana doświadczeń
- Obserwacje koleżeńskie
- Informacja zwrotna
- Doskonalenie

Kompetencje społeczne i obywatelskie (6)

Definicja: Są to kompetencje osobowe, interpersonalne i międzykulturowe obejmujące pełny zakres zachowań przygotowujących osoby do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, szczególnie w społeczeństwach charakteryzujących się coraz większą różnorodnością, a także rozwiązywania konfliktów w razie potrzeby.

Kompetencje obywatelskie przygotowują osoby do pełnego uczestnictwa w życiu obywatelskim w oparciu o znajomość pojęć i struktur społecznych i politycznych oraz poczuwanie się do aktywnego i demokratycznego uczestnictwa.

Pojęcie kompetencji obywatelskich i społecznych jest silnie związane z **kształtowaniem się nowoczesnego państwa demokratycznego**. Wychodzi się bowiem z założenia, że utrzymanie i rozwój demokracji nie odbywają się „same z siebie”, ale wymagają **wysiłku i aktywności świadomych, przygotowanych do tego obywateli, gotowych do angażowania się w funkcjonowanie procedur demokratycznych lub też przeciwstawienia się dążeniom autorytarnym czy innym próbom ograniczania demokracji**.

Kompetencje obywatelskie i społeczne stają się jeszcze **bardziej istotne w społeczeństwie zróżnicowanym etnicznie i kulturowo**. Wysoki poziom kompetencji obywatelskich pozwala budować porozumienie ponad różnymi podziałami, tworzyć **atmosferę współpracy, zaufania i otwartości między grupami**, a także skuteczniej realizować idee politycznej różnorodności (Walzer, 1998).

Przerwa 😊

Ćwiczenie 1

Na kartkach w trzech kolorach nauczyciele zapisują , jaką **wiedzę, umiejętności i postawy** obejmuje kształtowanie kompetencji społecznych i obywatelskich?

Metaplan

- 1) Jaki jest obecny stan realizacji rozwoju kompetencji społecznych i obywatelskich?
- 2) Jak powinno być?
- 3) Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?
- 4) Jakie z tego płyną wnioski? Jakie nasuwają się rozwiązania?

Skąd czerpać informacje na temat pracy szkoły w zakresie kształtowania u dzieci kompetencji kluczowych?

- dokumentacja – poznawana na podstawie analizy danych zastanych (analizy dokumentów);
- proces pracy – poznawany na podstawie opisów w dokumentacji, obserwacji (zajęć, spotkań rady pedagogicznej, spotkań z rodzicami), wywiadów i ankiet przeprowadzanych wśród uczestników procesów edukacyjnych;
- człowiek – będący źródłem informacji pozyskiwanych na podstawie przeprowadzonych wywiadów, ankiet i obserwacji jego pracy.

Kto może dostarczyć kadrze szkoły potrzebnych informacji?

- dzieci w szkole oraz absolwenci
- nauczyciele i specjaliści w tym nauczyciele wspomagający
- rodzice dzieci
- przedstawiciele placówek oświatowych wskazanych w aktach i przepisach prawa oświatowego jako podmioty współpracujące
- poradnie psychologiczno-pedagogicznych, placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne.

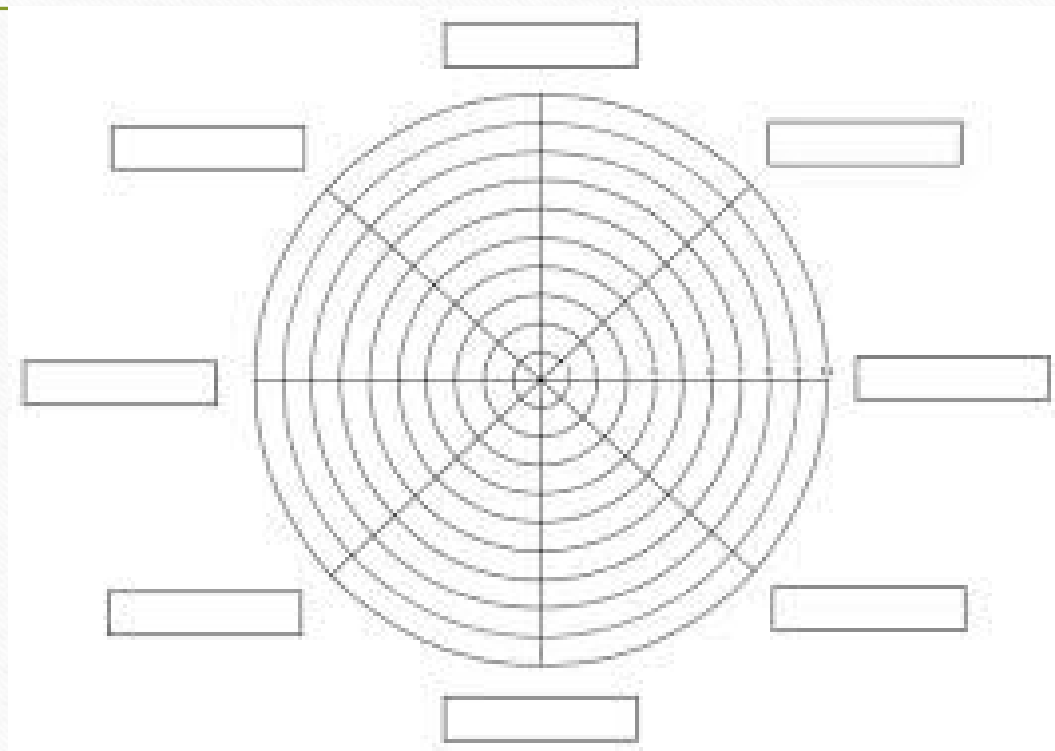
Kto może dostarczyć kadrze szkoły potrzebnych informacji?

- dyrektorzy, nauczyciele i specjaliści w szkołach, w których uczą się absolwenci
- partnerzy współpracujący z nauczycielami w realizacji procesów wspomagania rozwoju i edukacji dzieci, np. lokalne instytucje i placówki kultury, organizacje pozarządowe, placówki oświatowo-wychowawcze np. pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogrody jordanowskie
- przedstawiciele organu prowadzącego
- wizytatorzy kuratorium oświaty

Inne źródła

- strona internetowa, strona społecznościowa (fanpage) na Facebooku;
- ulotki i inne materiały promocyjne;
- internetowe fora dyskusyjne;
- blogi edukacyjne prowadzone przez nauczycieli;
- publikacje w prasie, audycje radiowe i telewizyjne
- udział dzieci w konkursach, zawodach, olimpiadach itp. (nagrody i wyróżnienia, nagrania audio i wideo, rezultaty konkursów, np. prace dzieci);
- sukcesy nauczycieli (nagrody i wyróżnienia, rezultaty, np. w postaci publikacji);
- opisy i rezultaty projektów (angażujących dzieci lub/i nauczycieli);
- dokumentacja realizowanych eksperymentów pedagogicznych oraz działalności innowacyjnej;
- opisy dobrych praktyk (np. zamieszczone na stronie internetowej kuratorium oświaty, placówki doskonalenia nauczycieli lub portalu edukacyjnego);

Przykłady pomiaru poziomu kompetencji. Koło Kompetencji

Koło Kompetencji

1. Uczestnicy dokonują samooceny – uzupełniają koło kompetencji, określając poziom swoich umiejętności rozwijania u dzieci każdej z ośmiu kompetencji kluczowych w skali od 1 (najniższy poziom) do 5 (najwyższy poziom).
2. Następnie uczestnicy przenoszą swoje wyniki na arkusz zbiorczy (koło kompetencji przerysowane na plakat) przy użyciu kartek samoprzylepnych, na których wpisują liczby w skali od 0 do 5.

Do monitorowania można także wykorzystać miękkie, alternatywne metody badawcze

metoda trójkąta – metoda wizualizacji twórczego rozwiązywania problemów, do zastosowania np. podczas sesji Action Learning. Odwrócony wierzchołkiem do dołu trójkąt symbolizuje zdefiniowany przez nauczycieli PROBLEM w realizacji działania. Nauczyciele określają z lewej strony trójkąta SIŁY PODTRZYMUJĄCE problem, a do każdej z nich ustalają sposoby rozwiązań (jak można usunąć przyczyny problemu) i zapisują je odpowiednio po prawej stronie trójkąta;

drzewko ambitnego celu

Metoda polega na stworzeniu strategicznego planu obejmującego etapy działania, przeszkody i sposoby ich pokonania. Przy mniej niż trzech przeszkodach cel nie jest celem ambitnym.

Najpierw należy zatem zdefiniować cel, sporządzić listę przeszkód uniemożliwiających realizację tego celu i listę celów pośrednich, czyli kroków, które trzeba poczynić, żeby zlikwidować te przeszkody.

gwiazda pytań

odpowiadając na pytania zapisane na jej ramionach. Gwiazda pytań to metoda, która może służyć do planowania działań lub do rozwiązywania problemów. Jest także użyteczna przy prezentacji szczegółów różnych przedsięwzięć, wydarzeń itp. Najważniejsze w gwieździe pytań jest pytanie o cel(e): PO CO? Zwykle od niego zaczyna się pracę lub prezentację.

gwiazda pytań

fotoocena

fotoocena– nauczyciele przez ustalony okres (np. przez tydzień) lub podczas realizacji wybranego działania (np. w czasie leśnej wyprawy fotografują przebieg ćwiczeń, aktywności (lub brak aktywności) dzieci i różne sytuacje występujące podczas danego wydarzenia.

Powstały w ten sposób materiał badawczy poddają analizie (które aktywności, zachowania i sytuacje świadczą o tym, że dzieci wykazały się wiedzą, umiejętnościami i postawami charakterystycznymi dla wybranej kompetencji, a które o tym, że nie udało rozwinąć ich wiedzy, umiejętności i postaw na satysfakcjonującym poziomie?).

Ważne, by osoba monitorująca działania obiektywnie rejestrowała nie tylko obrazy świadczące o sukcesie, ale także sytuacje trudne, w których dzieci np. nie potrafią sobie poradzić z zadaniem.

Fotoocenę można uzupełnić rysunkowymi relacjami dzieci, ilustrującymi np., co najlepiej zapamiętały z wyprawy, czego się nauczyły, co milego przeżyły, co je zaskoczyło itp.

tarcza strzelnicza

zamiast skali liczbowej można wprowadzić – na trzech polach – symboliczne „buźki”: uśmiechniętą w centrum pola, neutralną w polu środkowym, smutną – na obrzeżach) lub ruchoma tarcza – dzieci stają w kręgu, pośrodku którego kładziemy piłeczkę lub inny przedmiot symbolizujący środek tarczy; nauczyciel zadaje dzieciom pytania lub wygłasza stwierdzenia, np. „Jak podobało się wam to ćwiczenie?” , a dzieci przemieszczając się na „ruchomej tarczy”, wskazują swoją opinię;

identyfikacja przeszkód (pole siłowe)

zamieszczona np. na „gadającej ścianie” w pokoju nauczycielskim lub prowadzona z pomocą „poczty”. Nauczyciele, np. przez wybrany tydzień realizacji działań, zapisują na wywieszonym plakacie (gadająca ściana), podzielonym na dwie kolumny odpowiedzi na pytania: „Co mi pomaga w realizacji działania X?”, „Co mi utrudnia realizację działania X?”, albo wrzucają „listy” (krótkie notatki) do oddzielnych, oznaczonych tymi pytaniami kopert lub pudełek (poczta). Po tygodniu osoba wspomagająca dokonuje analizy zebranych danych, przekazuje wnioski dyrektorowi i nauczycielom, a następnie wspólnie z nimi ustala ewentualne modyfikacje w planie wspomagania;

Narzędzia badawcze
Komplet narzędzi standaryzowanych

Aktywne metody nauczania umożliwiają uczniom odgrywanie aktywnej roli w procesie edukacji, co prowadzi do większego zaangażowania, motywacji i własnej inicjatywy w zdobywaniu wiedzy.

Jak zastosować metody aktywizujące w różnych przedmiotach?

- Wykorzystaj grupową pracę zespołową. Dziel uczniów na małe grupy i daj im zadania do wykonania wspólnie. To umożliwi wzajemne wspieranie się i uczenie się od siebie. Grupowe zadania mogą obejmować dyskusje, projekty, prezentacje i eksperymenty.
- Stosuj problem-based learning. Zadawaj uczniom realistyczne problemy, które wymagają ich zaangażowania i rozwiązania. To pozwoli im zastosować wiedzę w praktyce i rozwijać umiejętności krytycznego myślenia.
- Wykorzystaj technologię. Komputery, tablety, smartfony i interaktywne tablice mogą być narzędziami aktywizującymi. Uczniowie mogą korzystać z aplikacji i programów, które angażują ich w proces nauki, takie jak interaktywne quizy, symulacje i gry edukacyjne.

Rekomendowane metody aktywizujące w Podstawie Programowej
Wybrane metody aktywizujące pomocne w rozwijaniu kompetencji kluczowych.

Metody aktywizujące oparte na działaniu:

- przygotowanie prezentacji komputerowych,
- gier dydaktycznych,
- tworzenie programów multimedialnych,
- zajęcia z tablicą interaktywną,
- inscenizacje, przedstawienia,
- debaty i dyskusje.
- Dodatkowo zaleca się **lekcje muzealne, wystawy, wizyty w miejscach pamięci, rekonstrukcje historyczne, spotkania ze świadkami historii, wizyty w centrach dydaktycznych i naukowych (np. Ośrodek KARTA, Ośrodek Pamięć i Przyszłość, Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT) oraz w Instytucie Pamięci Narodowej.**

Narzędzia do obserwacji zajęć, w tym obserwacji koleżeńskich, pod kątem rozwijania wybranych kompetencji dzieci

- **termometr** – w grupie najmłodszych dzieci skalę liczbową można zastąpić symbolicznymi „buźkami” (uśmiechniętą i smutną – na krańcach rysunku);
- **światła drogowe** (symbolika kolorów: zielone – „wiem, podoba mi się, umiem” itp.; czerwone – „nie wiem, nie umiem, boję się, nie podoba mi się” itp.);
- **balon** – podczas rozmowy z dziećmi nauczyciel zadaje im pytania, a odpowiedzi notuje na plakacie z narysowanym balonem powietrznym (notatki to hasła i symboliczne rysunki, np. gdy dzieci stwierdzą, że lubią obserwację, nauczyciel zapisuje: „obserwacja” oraz rysuje symboliczną lupe). Na czaszy balonu można notować opinie o tych działaniach/aktywnościach, które maluchy lubią, na poziomie balastu – to, czego nie lubią, a przy koszu – kto lub co im pomaga w wykonaniu zadań, których dotyczy rozmowa

Kinga Sarad - Dec, autorka Ramowego programu szkolenia w zakresie wspomagania przedszkoli w **rozwijaniu kompetencji kluczowych dzieci, sprzyjają wszechstronnemu rozwojowi dzieci.**

- mapy pojęciowe;
- metoda twórczego myślenia Alexa Osborne'a (burza mózgów);
- metoda Carla Orffa;
- metoda gimnastyki twórczej (ekspresyjnej) Rudolfa Labana;
- ruch rozwijający według Veroniki Sherborn;
- metoda aktywnego słuchania muzyki według Batii Strauss;
- metody parateatralne: technika zmiany ról, drama, pantomima, teatr palcowy, teatr kukiełkowy, teatr cieni;
- dziecięca matematyka według Edyty Gruszczyk-Kolczyńskiej i Ewy Zielińskiej;

Pedagogika fröblowska jako sposób kształtowania kompetencji kluczowych u dzieci w przedszkolu.

Dzieci i zegarki nie mogą być stale nakręcane.
Trzeba im także pozwolić chodzić.

Friedrich Fröbel

Trzy idee według Fröbela

- jedności wszechświata;
- szacunku dla dziecka i jego indywidualności;
- znaczenia zabawy w rozwoju dziecka.

Według Fröbela wychowanie i nauczanie powinno integrować elementarne siły: głowy, serca i rozumu.

-
- nakłuwanie: dzieci z pomocą specjalnej igły i filcowej podkładki wykłuwają wzory w papierze, co doskonali koordynację wzrokowo-ruchową, uczy wytrwałości i koncentracji uwagi;
 - składanie papieru: dzieci składają papier niezwykle chętnie i starannie, ćwicząc małą motorykę i rozwijając fantazję;
 - przeplatanie: przygotowane są kolorowe, wąskie paski papieru oraz papierowe maty z nacięciami – dzieci za pomocą specjalnego szydła przeplatają paseczki przez nacięcia;
 - tworzenie ornamentów: zwykła kartka w kratkę i ołówek służą do tworzenia pięknych, symetrycznych kompozycji – dzieci wykorzystują w tym celu kratkowanie jako swoistą siatkę do planowania.

Zadania nauczyciela w pedagogice Fröbela to:

- stwarzanie dzieciom jak najwięcej doświadczeń – ważna jest samodzielność dziecka w działaniu i dochodzeniu do wiedzy.
- oddziaływanie wychowawcze poprzez odpowiednie organizowanie środowiska oraz stwarzanie warunków do poznawania otaczającego świata.
- wybór odpowiednich zabawek dla dzieci – muszą to być przedmioty kształjące i rozwijające, a nie przypadkowe i niesłużące jego rozwojowi (te zabawki nazywał „darami”, nadając im rangę czegoś cennego, o co trzeba się troszczyć i co trzeba szanować).

Sposoby rozwijania wybranych kompetencji u dzieci Pedagogika Reggio Emilia

Dziecko jest postrzegane jako kompetentne do tworzenia wiedzy, ciekawe świata i gotowe do nauki

-
- Dziecko najlepiej się rozwija przez współpracę, edukacja powinna więc przebiegać w grupie dzieci z dorosłymi, a nie indywidualnie, gdyż pomaga to w rozwiązywaniu problemów, podejmowaniu decyzji i wprowadzaniu innowacji.
 - Dziecko komunikuje się za pomocą słów, ruchu, rysunku, konstrukcji, kolażu, muzyki na wiele sposobów, by wyrazić swoją wiedzę i przeżycia, dlatego jego wytwory powinny być docenione przez osobę dorosłą.
 - Środowisko jest „trzecim nauczycielem”, przestrzeń powinna prowokować do eksperymentowania, podtrzymywać zainteresowanie, myślenie, umożliwiać socjalizację, kontakt z naturą i kulturą; aranżacja przestrzeni powinna inspirować do odkryć, badań i uczenia się, rozwijać poczucie estetyki i dbałości.
 - Nauczyciel jest obserwatorem i słuchaczem, partnerem i pomocnikiem w rozwiązywaniu problemów. Powinien zapewnić temat lekcji zgodny z zainteresowaniami i motywacją dzieci, dostosować tok zajęć do wydarzeń bieżących.
 - Dokumentacja stanowi ważny element pracy nauczyciela – służy śledzeniu przebiegu nauki i rozwoju dzieci, powracaniu do pomysłów, wrażeń i doświadczeń dzięki nagraniom audio i wideo, fotorelacjom z poszczególnych etapów aktywności dzieci, konspektom itp.
 - Rodzic jest dla nauczyciela partnerem.
 - Nauczyciel jest badaczem uczestniczącym w wymianie doświadczeń z innymi nauczycielami w zakresie refleksji, wydarzeń i problemów w grupie.

Sposoby rozwijania wybranych kompetencji u dzieci

Metoda Carla Orffa

Pobudzenie inwencji twórczej i autoekspresji to główny cel metody opracowanej przez Carla Orffa.

Koncepcja oparta jest na korelacji ćwiczeń gimnastycznych z kulturą rytmiczno-muzyczną. Orff twierdził, że muzyka rodzi się z mowy, ruchu i gestu.

W pracy z dziećmi wprowadził instrumenty perkusyjne (dla młodszych) oraz instrumenty strunowe i dęte (dla starszych dzieci). Istotne jest, by w praktyce wykorzystywać i przetwarzać na język muzyczny to, co dziecku jest najbliższe: **słowo, gest, ruch, otoczenie.**

Metoda gimnastyki twórczej (ekspresyjnej) Rudolfa Labana

- Nauczyciel pracujący tą metodą (zwaną także metodą improwizacji ruchowej, nowoczesnym tańcem wychowawczym) staje się współuczestnikiem i współpartnerem zabaw, otwartym na inwencję twórczą ćwiczących, ich pomysłowość, fantazję i doświadczenie.

Sposoby rozwijania wybranych kompetencji u dzieci

Ruch rozwijający według Veroniki Sherborn

Metoda gimnastyki ekspresyjnej rozwija zdolności twórcze dzieci, wzmacnia ich poczucie własnej wartości i pewności siebie, poczucie bezpieczeństwa, odpowiedzialność i wrażliwość; kształtuje umiejętność nawiązywania kontaktów z drugą osobą.

Ćwiczenia są adekwatne do naturalnych potrzeb dzieci i dobrowolne. Dzięki udziałowi w gimnastyce ekspresyjnej dziecko rozwija motorykę, uzyskuje świadomość własnego ciała, przestrzeni i działania w niej oraz dzielenia tej przestrzeni z innymi osobami, z którymi uczy się także nawiązywać bliski kontakt.

Sposoby rozwijania wybranych kompetencji u dzieci
Metoda aktywnego słuchania muzyki według Batii Strauss attia Strauss,

- Metoda aktywnego słuchania muzyki według Batii Strauss Battia Strauss, nauczycielka z Izraela, opracowała tę metodę w celu przybliżenia wychowankom muzyki klasycznej.
- Dzieci podejmują różne aktywności: granie, taniec, recytację krótkich wierszy lub wyliczanek, rytmiczne powtarzanie prostych gestów, próby śpiewania linii melodycznych słuchanych utworów, rytmiczne snucie dowolnej opowieści. Mogą wchodzić w rolę dyrygenta lub muzyka, wykorzystywać rekwizyty (instrumenty, pałeczki, krążki).

Sposoby rozwijania wybranych kompetencji u dzieci

Metody parateatralne: technika zmiany ról, drama, pantomima, teatr palcowy, teatr kukielkowy, teatr cieni.

Sposoby rozwijania wybranych kompetencji u dzieci
Dziecięca matematyka według Edyty Gruszczyk-Kolczyńskiej i Ewy Zielińskiej

- **12 kręgów tematycznych edukacji matematycznej:** orientację przestrzenną, rytmy, kształtowanie umiejętności liczenia, a także dodawania i odejmowania, wspomaganie rozwoju operacyjnego rozumowania; rozwijanie umiejętności mierzenia długości, klasyfikację, układanie i rozwiązywanie zadań arytmetycznych, zapoznanie dzieci z wagą i sensem ważenia, mierzenie płynów, intuicję geometryczną, kształtowanie gier przez dzieci oraz zapisywanie czynności matematycznych.

Ćwiczenie

Metody Przykłady

- Które z tych **metod** najbardziej sprzyjają, Państwa zdaniem, rozwijaniu kompetencji kluczowych u dzieci?
- Jakie są, Państwa zdaniem, największe trudności związane ze stosowaniem metod sprzyjających rozwojowi kompetencji kluczowych u dzieci?

„bez jasno postawionego celu, precyzyjnie określonych rezultatów, dobrze zaplanowanego harmonogramu działań, projekt zamiast stać się przygodą i interesującym wyzwaniem staje się stresującym i wyczerpującym zmaganiem z dotrzymywaniem terminów”

Cel

SPECYFICZNY • Co dokładnie chcesz osiągnąć? • Jaki ma to przynieść efekt?

MIERZALNY • Skąd będziesz wiedzieć, kiedy osiągniesz ten cel?

AMBITNY • Dlaczego jest to ważne? • Co możesz dzięki temu zmienić? • Jak możesz się rozwinąć dzięki temu?

REALISTYCZNY • Jakich potrzebujesz do tego zasobów? • Kto może ci pomóc?

TERMINOWY • Kiedy chcesz zakończyć działania? • Kiedy mają być odczuwane efekty tych działań? • Jak możesz to rozplanować w czasie?

Najsłabiej rozwijane kompetencje:

- znajomość i zastosowanie pojęcia równości
- wiedza na temat form sprzeciwu obywateli
- wiedza na temat roli i znaczenia konfliktu i kontestacji w państwie
- umiejętność tworzenia klimatu zaufania
- umiejętność zabierania głosu w grupie
- umiejętność nazywania własnych problemów i rozmawiania o nich
- umiejętność uczestnictwa w demokratycznych procesach podejmowania decyzji
- umiejętność konstruktywnego uczestnictwa w działaniach społeczności lokalnych i sąsiedzkich
- umiejętność krytycznej oceny przekazów medialnych dotyczących kwestii politycznych i prawnych

Najsłabiej rozwijane kompetencje:

- umiejętność krytycznej oceny poszczególnych rozwiązań lub praktyk związanych z systemem politycznym i prawnym
- umiejętność rozumienia różnych punktów widzenia
- gotowość do oceniania działań osób, którymi się kieruje
- gotowość do zmiany własnej opinii i osiągnięcia kompromisu
- poczucie przynależności do UE, Europy, świata i gotowość do uczestnictwa w demokratycznych procesach podejmowania decyzji
- gotowość do sprawdzania i korygowania efektów własnej pracy
- negatywna ocena uprzedzeń, rasizmu i dyskryminacji oraz gotowość do pokonywania uprzedzeń
- wspieranie różnorodności i spójności społecznej

Podsumowanie spotkania:

Dzisiejsze warsztaty były dla mnie...”;

- „Nauczyłam/nauczyłem się dzisiaj...”;
- „Odkryłam/odkryłem dzisiaj...”;
- „Na pewno wykorzystam w swojej pracy...”;
- „Dzisiaj przekonałam/przekonałem się, że...”;
- „W przyszłości...

Bibliografia

- Choińska-Mika, J. i Sitek, M. (red.) (2015). Realizacja podstawy programowej kształcenia ogólnego. Wnioski z badań przeprowadzonych przez Zespół Dydaktyk Szczegółowych IBE. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.
- Czerepaniak-Walczak, M. (1999). Kompetencja: słowo kluczowe czy „wytrych” w edukacji. *Neodidagmata*, 24, s. 64–65.
- Kopińska, V. i Solarczyk-Szwec, H. (red.) (2017). Kompetencje społeczne i obywatelskie w podstawach programowych kształcenia ogólnego. Analiza krytyczna. Toruń: Wydawnictwo Naukowe UMK.

Bibliografia

- Kompetencje społeczne i obywatelskie w podstawach programowych kształcenia ogólnego w świetle wyzwań Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 Hanna Solarczyk-Szwec
- Wydział Filozofii i Nauk Społecznych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń, Polska

Bibliografia

- Dumont H., Istance D., Benavides F., Istota uczenia się. Wykorzystanie wyników badań w praktyce, tłum. Z. Janowska, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2013.
- Grzegorczyk B., Grzegorczyk M., Jas M., Juskiewicz I., Łysak K., Innowacje pedagogiczne jako nowatorskie rozwiązania programowe, organizacyjne i metodyczne podnoszące jakość pracy szkoły. Podstawa prawna i procedury wprowadzania, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Kielce 2016.

Bibliografia

- Katarzyna Dryjas, Małgorzata Jas, Wspomaganie przedszkoli w rozwijaniu u dzieci kompetencji., Warszawa 2017
- Bogdanowicz M., Metoda Dobrego Startu, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1989.
- Bogdanowicz M., Okrzesik D., Opis i planowanie zajęć według Metody Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2011.
- Bogdanowicz M., W co bawić się z dziećmi, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2003.
- Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B., Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie, Studio FullScan, Kielce 2000.